

Отже, підсумовуючи все вище наведене, зазначимо, що переваги операцій на відкритому ринку (оперативність, контрольованість, гнучкість) у системі заходів з реалізації монетарної політики вказують на необхідність їх активного розвитку і в Україні як важливого макроекономічного інструмента регулювання економіки та забезпечення ліквідності банків країни. При цьому необхідно поступово відмовлятися від застосування стандартних механізмів рефінансування, використовуючи його тільки як можливість задовольняти резервні вимоги монетарної влади.

Д. Ф. Ковальчук

Київський національний економічний університет

РОЛЬ БАНКІВ У КОРПОРАТИВНОМУ УПРАВЛІННІ

Стратегічний напрямок подальшого реформування банківської системи України в середньостроковій перспективі полягає у формуванні такої банківської системи, яка б відповідала міжнародним умовам про сучасний банківський бізнес. Корегування стратегії реструктуризації банківської системи повинно проводитись з урахуванням вимог національної моделі корпоративного управління і контролю, яка, на жаль, в Україні все ще недостатньо визначена.

Організація економічного співробітництва і розвитку в 1999 р. встановила ряд стандартів корпоративного управління, розробила документ, який може бути використаний державними органами при здійсненні заходів по вдосконаленню нормативної бази корпоративного управління. Базельський комітет по банківському нагляду розробив також документ по корпоративному управлінню в банках. Основні положення цих документів використовуються Національним банком України при визначенні основних напрямків розвитку системи корпоративного управління кредитними установами.

Єдиної моделі належного корпоративного управління не існує. Умовно їх можна поділити на два основні типи, в основі полярності яких лежить різниця в структурі корпоративної власності.

Перша модель (аутсайдерська) заснована на зовнішньому контролі і тиску на менеджерів з боку фінансових ринків і характеризується значним ступенем розподілу власності серед великої кількості акціонерів (приватних або інституціональних) і подолання проблем колективних дій і поширенням участі акціонерів в

управлінні. Цю англо-американську модель називають зовнішньою системою управління.

Друга модель (інсайдерська) визначається переважністю внутрішнього контролю з боку акціонерів та інших учасників компанії, зокрема кредиторів, за діяльністю її менеджерів і характеризується концентрацією власності в основному серед невеликої кількості власників крупних пакетів акцій. Ця модель поширена у Німеччині, інших країнах континентальної Європи, а також у Японії, і називають її європейсько-континентальною або внутрішньою. В системі другого типу кредитори відіграють більш значну роль, ніж в системах першого типу, і мають певні повноваження для здійснення контролю за діяльністю компаній — позичальників. Американська і континентальна моделі зумовлюють різні способи фінансування капіталу, який сприяє економічному розвитку.

Для українських банків національна модель корпоративного управління має велике значення, по-перше, тому що більшість банків на сьогодні самі є корпораціями і дотримування ними принципів корпоративного управління важливе з огляду на зміцнення довіри вкладників і інвесторів, а також зменшення вартості капіталу. По-друге, і це вважається найбільш актуальним, формування стійкої моделі корпоративного управління визначає роль банків в системі зовнішнього фінансування і контролю, що має суттєвий вплив як на внутрішньобанківські системи управління ризиками, так і на обслуговуючу банки інфраструктуру, до якої входять рейтингові агентства, незалежні оцінювачі, фінансові консультанти та інші.

Незалежно від моделі корпоративного управління в ній обов'язково повинні бути присутні такі елементи: прозора структура власності і організації компанії (банків); забезпечення інформованості акціонерів та їх участі в управлінні компанією (банком); ефективний захист прав акціонерів, які не володіють контрольним пакетом акцій; забезпечення високоякісною інформацією про діяльність компанії(банків).

Формування української системи корпоративного управління при всіх її особливостях визначається структурою корпоративної української власності і належить більш до «інсайдерської» моделі. Світові тенденції розвитку систем корпоративного управління впливають на неї, знаходяться в центрі уваги представників українського приватного сектора і держави. На базі принципів ОЕСР розроблено український кодекс корпоративного управління, спрямований на підвищення інвестиційної привабливості українських компаній, захист прав інвесторів і підвищення ефективності використання залученого капіталу.

Разом з тим становлення системи корпоративного управління в Україні гальмується наявністю проблем. Проблеми корпоративного управління повною мірою торкаються і банківського сектора, а саме:

- недостатня відкритість банків, непрозорість і неадекватність для реального економічного і фінансового аналізу системи бухгалтерського обліку;

- орієнтація на обмежене коло позичальників та інсайдерське кредитування;

- високий рівень кредитних ризиків, які приймають на себе банки;

- недостатньо якісний рівень управління ризиками (risk management) і неадекватні механізми внутрішнього контролю;

- слабкі можливості акціонерів українських комерційних банків, що пов'язано із недостатніми внутрішніми накопиченнями в економіці і, як наслідок, обмежена ресурсна база для інвестицій;

- нечітка законодавча і нормативна бази в організації банківського нагляду;

- невисока якість корпоративного управління та її негативний вплив на діловий клімат в Україні;

- нерозвинутість фондового ринку і недокапіталізація українських емітентів з причини низької якості корпоративного управління;

- непрозорість інформації при залученні інвестиційних ресурсів, еквівалентних додатковому податку на залучення цих коштів.

Вибір правильної стратегії корпоративного управління має велике значення. Для реального покращення управління в банках, на наш погляд, необхідно звернути особливу увагу на такі моменти:

- по-перше, це впровадження консолідованого нагляду у відповідності з міжнародними нормами, зокрема за діяльністю банківських холдингів на консолідованій основі;

- по-друге, підвищення відповідальності керівників і акціонерів кредитних установ за свої дії, за діяльність корпорації в цілому;

- по-третє, особливого значення набувають правові засади взаємовідносин між домінуючими і дрібними акціонерами банків, між менеджерами кредитних установ та їх акціонерами;

- по-четверте, організація контролю за доступом на ринок банківських послуг;

- по-п'яте, посилення ролі банків як посередників між населенням і економікою, як трансформуючих елементів макроекономічної системи;

- по-шосте, підвищення якості корпоративного управління в банках за рахунок регулювання таких елементів, як структура

власності і вплив з боку власників, а також структура управління і методи роботи ради директорів і менеджерів для визначення ефективності роботи менеджерів;

- по-сьоме, в рамках реформування банківського сектора необхідно розробити механізми для вирішення питань щодо концентрації банківського капіталу на добровільній засаді шляхом підвищення вимог до формування власного капіталу комерційних банків;

- по-восьме, вдосконалення нормативно-правової бази, у формуванні якої беруть участь НБУ, Фонд державного майна, Державна комісія по цінним паперам і фондовому ринку та інші державні органи.

Без покращення корпоративного управління не буде тих інвестицій, які необхідні банківській системі і країні в цілому.

Н. В. Конюшенко

Департамент готівково-грошового обігу НБУ

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ МЕТОДІВ ПРИ МАРКЕТИНГУ НУМІЗМАТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

Одним із шляхів підвищення ефективності нумізматичних операцій Національного банку України є використання математичних моделей та методів у маркетингових дослідженнях. Ними можуть бути:

- 1) концепція споживчих переваг;
- 2) ідентифікація функцій попиту на підґрунті даних щодо обсягів придбання благ споживачами з різними видами доходів;
- 3) розпливчастий метод аналізу ієрархій;
- 4) теорія ігор.

1. *Концепція виявлених споживчих переваг* (привабливості) пам'ятних та ювілейних монет дозволяє описати логіку поведінки колекціонера. Доведено, що варто у моделюванні попиту на нумізматичні цінності (пам'ятні та ювілейні монети) використовувати новий підхід, який ґрунтується на наявності у колекціонера системи незалежних між собою потреб.

Зазначені математичні моделі дозволяють вивести залежність поведінки колекціонера на нумізматичному ринку від максимізації його функції індивідуальної корисності (залежності рівня задоволення потреб колекціонера від кількості та асортименту накопичуваних ним пам'ятних та ювілейних монет). Вони також сприяли об-